

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 71 0 П 130994 20 Рев
Бања Лука, 17.2.2021. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија, Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Виоланде Шубарић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Б. Б. из П., кога заступа И.Ђ., адвокат из Б.Л., против туженог „Електропренос БиХ“ а.д. Бања Лука а.д. Б.Л., кога заступају М. др Д. и М. Д. П., адвокати из Б.Л., ради накнаде штете, вриједност предмета спора 20.000,00 КМ, одлучујући о ревизији и допуни ревизије тужитеља против пресуде Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 130994 19 Гж од 13.7.2020. године, на сједници одржаној 17.2.2021. године, донио је

РЈЕШЕЊЕ

Ревизија се усваја, пресуда Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 130994 19 Гж од 13.7.2020. године укида и предмет враћа истом суду на поновно суђење.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Бањој Луци број 71 0 П 130994 11 П од 5.9.2019. године, обавезан је тужени да измјести далеководни стуб 299 снаге 400 kW Т. – Б. Л. 6, од породичне куће и некретнина тужитеља које се налазе у к.о. О., П. означене као к.ч. број 642/2 поткућница двориште 500 м², воћњак 99 м², кућа и зграда 83 м², уписана у п.л. број ... к.о. О. и к.ч. број 642/1 двориште 238 м², и кућа и зграда 96 м² и к.ч. број 650, воћњак површине 1402 м², кућа и зграда 58 м², све уписано у п.л. број ... к.о. О., на растојању од 20 м на којем тужитељ неће осјетити штетне посљедице од нејонизирајућег зрачења по своје здравље, или да суд обавезе туженог да тужитељу исплати износ од 107.868,18 КМ на име штете због немогућности да даље користи наведене некретнине без опасности по своје здравље, а одбијен је захтјев у преосталом дијелу, за исплату износа од 55.663,70 КМ на име накнаде штете због немогућности кориштења некретнина (изгубљену добит од узгоја крава и од стабала воћа), као неоснован. Истом пресудом обавезан је тужени да тужитељу накнади нематеријалну штету на име душевних болова због умањења животне активности у износу од 4.000,00 КМ и претрпљеног страха у износу 5.000,00 КМ, са законском затезном каматом од доношења пресуде до исплате, а одбијен је захтјев за ове видове штете, преко досуђених износа и у цјелини је одбијен захтјев за накнаду штете за претрпљене физичке болове и обавезан је тужени да тужитељу накнади трошкове поступка у износу од 6.288,00 КМ, са законском затезном каматом од доношења пресуде до исплате, а у преосталом дијелу је захтјев за трошкове поступка одбијен.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Бањој Луци број 71 0 П 130994 19 Гж од 13.7.2020. године, жалба туженог је усвојена и првостепена пресуда у досуђујућем дијелу одлуке о главној ствари преиначена тако, што је одбијен тужбени захтјев и тужитељ је обавезан да туженом накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 2.377,50 КМ, а одбијен је захтјев тужитеља за накнаду трошкова састава одговора на жалбу у износу од 2.032,50 КМ. Иста пресуда не садржи одлуку по жалби тужитеља.

Тужитељ ревизијом и допуном ревизије (која је саставни дио ревизије) побија другостепену пресуду због свих разлога прописаних чланом 240. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље ЗПП) и предлаже да се побијана пресуда преиначи и тужбени захтјев у цјелини усвоји уз накнаду трошкова ревизионог поступка.

Тужени у одговору на ревизију оспорава њене наводе и предлаже да се одбије као неоснована.

Ревизија је основана.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи измјештање далеководног стуба 299 снаге 400 кV Т. – Б. Л. 6, од некретнина тужитеља, ближе означених у изреци нижестепених пресуда или накнаду штете због немогућности кориштења наведених некретнина без опасности по своје здравље у износу од 163.531,88 КМ и накнаду нематеријалне штете (на име умањења животне активности, претрпљених физичких болова и страха), у укупном износу од 32.400,00 КМ, са каматом и трошковима поступка.

Расправљајући о овако постављеном тужбеном захтјеву првостепени суд је утврдио: да је отац тужитеља Ж. Б. градњу предметне куће започета 1975. године, а изградња далековода је почела 1979. године; да је рјешењем Републичког секретаријата за урбанизам, стамбене и комуналне послове С., Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине, од 21.12.1978. године, „Електропреносу“ дато одобрење за изградњу далековода 380 кV Т. – Б. Л.; да је рјешењем истог органа од 19.8.1980. године, инвеститору СОУР „Електропривреда БиХ“ РО „Електропренос“ – Сарајево, дато одобрење за употребу далековода DV 380 Кv Т. – Б. Л.; да су предник тужитеља (као стварно правни посједник земљишта) и „Електропренос“ - Сарајево (као корисник права служности), закључили споразуме од: 17.6.1979. године, 5.8.1979. године и од 2.9.1980. године – о установљавању права служности на к.ч. број 635/35/2, уписана у зк.ул. број 6 к.о. О., у сврху изградње DV 380, Кv Т. – Б. Л., која се састоји у праву грађења ради подизања стуба број 299, на површини од 100/25 м² и да је инвеститор исплатио преднику тужитеља накнаду за предметно земљиште и за посјечена стабла воћа (наведених у споразумима); да је тужитељ укњижен као сувласник са 1/2 предметних некретнина уписаних у зк.ул. број 66 к.о. О. 8, на основу правоснажног рјешења о наслеђивању Основног суда у Прњавору број 78 0 О 001787 07 О од 4.3.2009. године и да је по захтјеву тужитеља, рјешењем Одјелења за просторно уређење Општине П. од 20.6.2017. године, утврђена легалност објекта ближе означеног у диспозитиву тог рјешења; да из Извјештаја Института Б. Л., о мјерењу електромагнетних зрачења далековода 400 кV Т. – Б. Л. 6 из марта 2011. године произлази, да је јачина електричног поља у мјерним тачкама испод прописаних вриједности и да овај извор електромагнетног зрачења задовољава прописане вриједности и да је предложено ограничавање времена боравка лицима која раде у зони повећане вриједности електричног поља; да према налазу ЈЗУ Института Р. С. од 30.11.2017. године, „постоји повећана вриједност електромагнетног зрачења у тачно одређеним тачкама на имању тужитеља, да

се домаћинство тужитеља налази директно испод далековода, односно у зони ширине подручја сигурности од 40 м, дакле унутар ризичне зоне, односно унутар ширине подручја сигурности, те простор у коме је изложеност електричном пољу тужитеља, његове породице и других лица већа од дозвољене и да обухвата дио дворишта 9 x 22 м и да је могуће да постоји прекорачење граничних вриједности у простору који обухвата растојање од 14 до 16 м од средњег фазног проводника, док је за латерални профил П2 закључено, да у дијелу наведеног простора (приказаног на слици 4. налаза), не постоји простор у коме је изложеност тужитеља већа од дозвољене; да је вјештак грађевинске струке В.Ћ. обрачунала тржишну вриједност некретнина у укупном износу од 107.868,18 КМ, од чега: вриједност стамбених објеката у износу од 84.055,30 КМ, вриједност земљишта (површине 15.000,14 м²) у износу од 13.812,88 КМ и вриједност помоћних објеката у износу 10.000,00 КМ; да је вјештак пољопривредне струке Д.Ћ. обрачунао изгубљену добит због немогућности узгоја крава, за период од 15.11.2008. године до израде налаза (9.10.2018. године), у износу 38.969,70 КМ, због немогућности обављања пољопривредне дјелатности која укључује воћарство, у износу од 16.694,00 КМ; да су према налазу Завода за ... оштећења здравља код тужитеља (главобоља, вртоглавица, анксиозност) „вјероватно изазвани нејонизујућим зрачењем“, приликом боравка у дијелу дворишта гдје су измјерене вриједности изнад граничних, али да није са сигурношћу утврђена узрочно посљедична веза повишеног нејонизујућег зрачења са утврђеним обољењима тужитеља и да је живот и боравак тужитеља у простору испод далековода довео до умањења животне активности од 15 %; да је тужени трошкове измјештања дијела трасе далековода DV 400 kV Б. Л. 6, С. – Т. обрачунао у износу од 470.000,00 КМ: и да је тужитељ тужбу у овој правној ствари поднио 15.11.2011. године.

Првостепени суд је на основу овако утврђеног чињеничног стања и налазећи да није основан приговор туженог о недостатку активне легитимације на страни тужитеља закључио, да тужитељ предметно потраживање заснива на непотпуној фактичкој експропријацији; да се овдје ради о објективној одговорности туженог јер далековод представља опасну ствар, а транспорт електричне енергије путем далековода опасну дјелатност и да се сагласно Правилнику о зонама сигурности надземних електроенергетских водова називног напона од 110 до 400 Kw (који је донесен 18.2.2008. године под бројем 487/08 и који се не примјењује на далеководе и објекте који су изграђени у подручју зоне сигурности до дана ступања на снагу тог Правилника (члан 4.), па је прихватајући налаз ЈЗУ Институт ... и примјеном члана 6. и члана 8. став 1, те чланова 11, 64. и 76. Закона о експропријацији („Службени гласник Републике Српске“, број 112/06 до 79/15), усвојио захтјев тужитеља за измјештање далековода или за исплату износа од 107.868,18 КМ на име немогућности кориштења предметних некретнина, а одбио је (због недоказаности чињеница на којим се заснива) захтјев у износу од 55.663,70 КМ, на име накнаде штете због немогућности кориштења некретнина, као у првом ставу изреке пресуде. У односу на захтјев за накнаду нематеријалне штете је, полазећи од утврђења да није основан приговор о застарјелости потраживања, позивом на одредбу члана 200. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89, те "Службени гласник Републике Српске" број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), дјелимично је усвојио овај дио захтјева, као у другом ставу изреке пресуде.

Другостепени суд је прихватајући чињенично утврђење али не и правне закључке првостепеног суда, жалбу туженог усвојио и првостепену пресуду преиначио тако, што је тужбени захтјев одбио, уз образложење: да је погрешан закључак првостепеног суда да се овдје ради о фактичкој експропријацији, као и да се овдје ради о једном захтјеву са двије алтернативно одређене чинидбе и да се алтернативни тужбени захтјев може поставити само

у случају када нека обавеза, која проистиче из закона или уговора, има два или више предмета..., а како међу странкама нема уговора, а ни по материјалном праву не произлази алтернативно овлашћење тужитеља да постави овакав захтјев, пазећи на правилну примјену материјалног права по службеној дужности, одбио је захтјев тужитеља као неоснован. Према становишту тога суда, власници и корисници некретнина имају право на накнаду штете по основу одредбе члана 156. ЗОО, али не и право захтијевати уклањање електропостројења изграђеног у складу са дозволом за градњу, ако она нису извор опасности, те да супротно схватању првостепеног суда, тужитељ није доказао да предметни далеководни стуб представља такав извор опасности од кога пријети знатнија штета. У ситуацији када се на основу налаза вјештака медицинске струке, није могло поуздано утврдити да постоји узрочна веза између постављања предметног електроенергетског вода на некретнинама тужитеља, као извора опасности (због дејства електромагнетског поља) и здравствених проблема тужитеља и имајући у виду да је само једно мјерење јонизирајућег зрачења са утврђењем повећаних вриједности само у једној мјерној тачци (9 x 22 м) и цијенећи да су код тужитеља дијагностицирана обољења, за која је утврђено да немају узрок у имисијама, исти суд је одбио и тужбени захтјев за накнаду нематеријалне штете. У образложењу побијане пресуде дати су разлози и поводом жалбе тужитеља, иако одлука по тој жалби, није садржана у изреци.

Основано се у ревизији указује, да је у поступку доношења побијане пресуде другостепени суд починио повреде одредбе члана 209. ЗПП, у вези са чланом 191. став 4. истог закона, која је утицала на законитост и правилност побијане пресуде и да је одлуку донио уз погрешну примјену материјалног права.

Наиме, из садржаја рјешења Републичког секретаријата за..., СР Бих, од 21.12.1978. године којим је „Електропреносу“ Сарајево дато одобрење за изградњу далековода 380 kV Т. – Б. Л. произлази, да се у вријеме изградње предметног далековода примјењивао Правилник о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова („Службени лист СФРЈ“, број 51/73 до 65/88).

С обзиром на наведено и на чињеницу да, иако је првостепени суд у својој одлуци навео, да се сагласно одредби члана 4. Правилника о зонама сигурности надземних електроенергетских водова називног напона од 110 kV до 400 kV број 487/08, који је донио Независни оператор система у БиХ, тај Правилник не примјењује за далеководе и објекте који су изграђени у подручју зоне сигурности, до ступања на снагу истог, приликом одлучивања о захтјеву тужитеља погрешно је судио када је примијенио, између осталог, и тај Правилник, а другостепени суд се из разлога датих у образложењу побијане пресуде, тиме није бавио.

У конкретном случају, према оцјени овога суда, одговорност туженог за предметно потраживање утврђује се по основу узрочности, на темељу одредбе члана 154. став 2. ЗОО и члана 156. став 3. истог закона.

Према одредби члана 156. став 1. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89, те "Службени гласник Републике Српске" број 17/93, 3/96 и 39/03 и 74/04, даље: ЗОО), која је правно релевантна за разрјешење овога спора, свако може захтијевати од другог да уклони извор опасности од кога пријети материјална штета њему или неодређеном броју лица, као и да се уздржи од дјелатности од које произлази узнемиравања или опасност штете, ако се настанак узнемиравања или штете не може спријечити одговарајућим мјерама; ако штета настане у обављању опште корисне

дјелатности за коју је добијена дозвола надлежног органа, може се захтијевати само накнада штете која прелази нормалне границе (став 3.); али, и у том случају се може захтијевати предузимање друштвено оправданих мјера за спречавање наступања штете или за њено смањење (став 4.).

Под штетом која прелази нормалне границе и за коју одговара (штетник) – правно лице које врши опште корисну дозвољену дјелатност која је извор настанка штете, у смислу наведене одредбе члана 156. ЗОО, подразумевају се такве штетне последице (узнемиравања или губитка имовине), које прелазе оквири уобичајене и толерантне, са свим штетним имисијама које је појединац дужан прихватити ако живи у таквој средини. Дакле, у случајевима дозвољене дјелатности а недозвољене штете, могу се тражити само друштвено оправдане мјере за спречавање настанка штете односно за смањење штете.

С обзиром на законом предвиђена правна средства у овој врсти спора – захтјевом: за отклањање (уклањањем) извора опасности и за накнаду штете настале у обављању опшеткорисне дјелатности, која прелази нормалне границе (како је тужитељ овдје и поставио тужбени захтјев), и на околност да само под условом да је основан наведени – први дио захтјева (за отклањање извора опасности), може се захтијевати накнада штете која прелази нормалне границе, по оцјени овога суда, захтјев тужитеља је постављен у складу са одредбом члана 156. ЗОО.

Када се има у виду напријед наведено, правилно се у ревизији указује да другостепени суд није дао никакав правни значај чињеници, да је за одговорност туженог за штету по наведеном правном основу одлучно, да ли се ради о штети која прелази нормалне границе, који правни стандард је у оцјени суда, а не о „знатнијој штети“, какво становиште је изразио другостепени суд, па су у побијаној пресуди изостали разлози о одлучним чињеницама који су од значаја за правилну примјену материјалног права.

Супротно наводима ревизије, стоји чињеница да тужитељу (осим земљишта у површини 100/25 м² на којој је постављен стуб далековода и стабала воћа, о чему је предник тужитеља са туженим закључио поменуте споразуме, за које ствари му је тужени исплатио накнаду), нису правно, а ни фактички одузете преостале некретнине (по ком основу тужитељ темељи свој захтјев), како је правилно закључио другостепени суд. Међутим, у ситуацији када сагласно одредби члана 53. став 3. ЗПП, суд није везан правним основом назначеним у тужби, нижестепени судови су били дужни цијенити основаност тужбеног захтјева по том правном основу, чиме се првостепени суд, који је нашао да се овдје ради о фактичкој експропријацији - није бавио, као ни другостепени суд, иако је правилно правно квалификовао материјално правни однос страна у спору (члан 156. ЗОО), јер је због погрешног правног приступа рјешавању ове правне ствари нашао, да тужитељ није доказао да му предметни далеководни стуб наноси знатнију штету.

Основано се у ревизији наводи да побијана пресуда (као што је напријед речено), у изреци не садржи одлуку по жалби тужитеља, а да садржи разлоге везане за ту жалбу и да стога постоји противрјечност изреке и образложења, што побијану пресуду чини неразумљивом, усљед чега је иста захваћена повредом одредбе члана 209, у вези са чланом 191. став 1. ЗПП, која је била од утицаја на законитост и правилност исте. Из стања списка у овом предмету произлази да је тужитељ у оквиру законом прописаног рока предложио доношење допунске другостепене пресуде, по жалби тужитеља (којом је побијана првостепена пресуда у одбијајућем дијелу захтјева за исплату износа од 55.663,70 КМ), а да другостепени суд о том приједлогу није одлучио прије достављања предмета овом

ревизионом суду и да је у образложењу своје одлуке дао разлоге којим је подржана првостепена пресуда у погледу одбијања тог дијела захтјева. Међутим, налазећи да се побијана пресуда усљед наведених недостатака, који се тичу самог основа потраживања, не може одржати на снази и да би из истих разлога и тај дио (и да је обухваћен одлуком другостепеног суда, био укинут из разлога садржаних у образложењу овог рјешења), овај суд из тих разлога није враћао предмет другостепеном суду ради одлучивања по наведеном приједлогу, нити се - с обзиром на приједлог за доношење допунске пресуде, ради о правоснажно одбијајућем захтјеву у погледу тог дијела потраживања тужитеља.

Из наведеног произлази, да побијана пресуда не садржи разлоге о напријед наведеним, одлучним чињеницама, које су од значаја за правилну примјену материјалног права, на што се основано указује у ревизији, а како због погрешног правног приступа рјешавању ове правне ствари, нису правилно и потпуно утврђене чињенице одлучне за пресуђење, то нема услова за преиначење побијане пресуде у овом ревизионом поступку.

Наведени недостаци квалификују се као повреде одредаба парничног поступка из члана 209. ЗПП, у вези са чланом 191. став 4. ЗПП, које су биле од утицаја на правилност и законитост побијане пресуде, као и погрешном примјеном материјалног права, на што се основано указује у ревизији.

Слиједом наведеног, а на основу одредбе члана 249. став 1. ЗПП и члана 250. став 2. истог закона, побијана пресуда је укинута и предмет је враћен истом суду на поновно суђење.

У наставку поступка другостепени суд ће отклонити недостатке на које је указано у овом рјешењу, па ће по жалби туженог донијети правилну и закониту одлуку.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић